

MYŚLENIE STRATEGICZNE

Integracja badań polarnych w Polsce w ramach Komitetu Badań Polarnych PAN, Polskiego Konsorcjum Polarnego i Centrum Studiów Polarnych KNOW to sukces krajowego środowiska polarnego. Dzięki niej możliwe było wypracowanie Strategii Polskich Badań Polarnych (SPBP).

Agnieszka Kruszewska

Instytut Biochemii i Biofizyki
Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

W strategii, opublikowanej pod redakcją prof. dr. hab. Jana Marcina Węślawskiego (Instytut Oceanologii PAN) i prof. dr. hab. W. Zielińskiego (Uniwersytet Jagielloński), wskazuje się główne kierunki rozwoju nauk polarnych w Polsce, biorąc pod uwagę ich znaczenie poznawcze, edukacyjne, społeczne i ekonomiczne. Jej celem jest umacnianie pozycji międzynarodowej Polski jako kraju o wielkim potencjale naukowym zapewniającym ochronę zasobów naturalnych naszej planety. W dokumencie zaproponowano cztery główne kierunki rozwoju badań w rejonach polarnych, z uwzględnieniem ich komplementarności i interdyscyplinarności. Obejmują one:

- poznanie abiotycznych komponentów środowiska obszarów polarnych oraz prawidłowości i praw ich funkcjonowania,
- zaawansowane rozpoznanie stanu i zmian biotycznych komponentów środowiska obszarów polarnych oraz rządzących nimi prawidłowości,
- lepsze poznanie uwarunkowań, przebiegu i następstw procesów związanych z aktywnością człowieka w warunkach polarnych,
- badanie społecznego wymiaru regionów polarnych i traktowanie go jako elementu rozwoju polskich nauk społecznych i humanistycznych.

W strategii podkreślono też potrzebę zainicjowania na szerszą skalę badań nad zastosowaniem zaawansowanych rozwiązań technicznych w ekstremalnych warunkach polarnych (także jako analogów warunków kosmicznych). Wskazano, że rozwój polskich badań polarnych powinien bazować na realizacji istotnych zadań, którymi są m.in.: wzmocnienie

aktywnej i znaczącej polskiej obecności badawczej w obszarach polarnych, zaangażowanie w działania eksperckie na rzecz przemysłu i polityki, budowanie synergii badań polarnych i rozwoju innowacyjności, kształtowanie nowych pokoleń badaczy polarnych, aktywne uczestnictwo w działaniach mających na celu ochronę regionów polarnych, zaangażowanie społeczne (działania edukacyjne, popularyzatorskie) czy też nie mniej istotne doskonalenie działań logistycznych.

Uznając, że finansowanie nauki musi opierać się na zasadach konkursowych i wynikać z jakości proponowanych badań, autorzy strategii wystąpili z postulatem przeznaczenia specjalnych środków na jej realizację, która przyniosłaby cztery podstawowe rezultaty: modernizację polskiej infrastruktury w obszarach polarnych, powszechniejsze dostrzeżenie polskich badaczy na forum światowym przez intensyfikację publikacji w liczących się czasopismach, utworzenie otwartej bazy danych z badań polarnych, wzmocnienie i rozwój kadry naukowej. Podkreślono, że osiągnięcie tak zarysowanych celów jest możliwe z wykorzystaniem i wzmocnieniem obecnych ośrodków naukowych współdziałających w ramach Polskiego Konsorcjum Polarnego i Centrum Studiów Polarnych KNOW przy otwarciu na szeroką współpracę z innymi zespołami w kraju i za granicą, a także z jednostkami administracji państwowej, podmiotami gospodarczymi i sferą edukacji narodowej.

Badania polarne przez ponad osiem dekad stały się częścią naszej kultury narodowej, budują markę i prestiż Polski na świecie, pozwalają wywiązywać się z międzynarodowych traktatów i zobowiązań, które przyjmują na siebie państwa odpowiedzialne za rozpoznanie stanu środowiska przyrodniczego Ziemi. Mamy wspaniałe tradycje i osiągnięcia naukowe, duże doświadczenie, świetną kadrę oraz własne platformy badawcze w Arktyce i Antarktyce. ■

mgr Agnieszka Kruszewska

Jest zastępcą dyrektora ds. administracyjnych IBB PAN i przewodniczącą Polskiego Konsorcjum Polarnego. Skupia ono 18 polskich instytucji naukowych, w tym 13 uczelni wyższych i pięć instytutów naukowych, współpracuje z Komitetem Badań Polarnych PAN.
agnieszkak@ibb.waw.pl